

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előzetési díj: egészévére 4 ft félévére 2 ft, negyedévére 1 ft.

Az e Lap szellemi részét illető czikkok, mint az előzetési pénzek a „Köz művelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendőik.

A konzervativizmus.

Oly időben élünk, midőn néha még a fehérről is be kell bizonyítani, hogy az csakugyan fehér és nem fekete. A modern korszellem és gondolkodás-mód egyes nagy jelentőségű szavaknak, melyek a nemzetek történelmi és társadalmi életében a helyes felfogás mellett mindenkor nagy és fontos szerepre voltak hivatva — a valódi értelemmel homlokegyenest ellenkező értelmet szokott tulajdonítani. Így vagyunk manapság a konzervativizmussal. Igen mert a nemzet egy része a liberáliskodásba annyira bele élte magát, miszerint azon téves meggyőződésben és hiedelemben ringatja magát, hogy hát ma már a liberáliskodás nélkül nem is lehet boldogulni. Ugy van, csak itt is ismét meg kell jegyeznünk, hogy van valódi és ál-liberálizmus. A valódi liberálizmus a magyar nemzetnek veleszületett tulajdona, az ál-liberálizmus pedig a mai modern kor szörny-születője — mely e nemzetet a boldogság kívánt révpártjára csakugyan soha nem fogja vezetni. Amaz a míg szépen megfér a magyar nemzettel és kiváló tulajdonságát képezi, ez nem méltó hozzá és előbb-utóbb sirját fogja a nemzetnek megásni.

Pedig nem a valódi liberálizmus urálja a nemzet politikai és társadalmi helyzetét.

Igy hazánkban is a konzervativ szó annyira népszerűtlenné vált, hogy még az is fél tőle, kinek legtöbb conserválni valója van.

Nem politikai tekinteteből ugyan, de illőnek tartjuk azért pár sorban szigoruan öntájékoztatásunk szempontjából — meghatározni, hogy ki valódi conservativ és mi a valódi conservativizmus?

„A valódi conservativ — szemben a nem valódival — az, ki a valódi jókat: a vallást, a hazát, a családot, a jó erkölcsöket, a helyes nemzeti aspiratiókat, az eldödtől átvett vagyont, a becsületes uton szerzett gazdagságot, a jólétet akarja meg- és föntartani.“

E meghatározásból világosan kitűnik az is, —

hogy mi a valódi conservativizmus. Különben a magyar nemzet közel ezer éves nemzeti alkotmányának a mai napig épségben való fenntartása és megőrzése és ennek érdekében annyi vész, vihar és vérelteljesen átküzdött ezer éves élete és élettörténete úgy hi-szük elég világosságba helyezi a conservativizmus valódi fogalmát és e fogalom meghatározására fölösleges lenne ismételni „a valódi konzervativ“ fogalmának meghatározására felhozottakat, melyek azok egyetemlegesen összevont ismétlése lehetne.

De a konzervativizmus fogalmának illető meghatározásából kitetszik a mai liberálizmus azon tévedése is, melynél fogva a mai felfogású liberálizmus szolgálatában álló kormányok képviselői azt hiszik, hogy a „honpolgárok takarékosága és gazdálkodása a bölcsesség kezdete, s annál több pártosra és védőre számíthat, minél több kisbirtokosa és tökepenzése van.“ De oh! családások családása! — „A bölcsesség kezdete — mióta a bölcsesség megszületett mai napig — az Ur félelme“ volt s az is marad mindaddig, míg az Ur és e nemzet élni fog — Hisz, ki nem látja, hogy a liberális kormányok által növelt kisbirtokosokat úgy, mint a tökepenzeseket alkotmányos jogaik gyakorlásában a legkülönbözőbb és egymástól eltérőbb érdekek vezetik? Ezen honpolgárok a helyi, családi összeköttetésekben saját gyarapodásukon túl magasabb pl. nemzeti, társadalmi érdekek színvonalára emelkedni nem tudnak, vagy ha igen, az igen ritkán, csak egyeseknél és egyes kivételes esetekben adatik nekik. Ki kételkednék e szavak igazságában, tessék csak megfigyelés tárgyává tenni magát a gyakorlati életet, pl. a mai választási rendszerben nyilvánuló alkotmányosság gyakorlatát.

Daczára, hogy a külföld állításunk igazolására naponkint megható példákat nyujt és hatalmas leczkékét ad, — nemzetünk nagyjai között is vannak — kik a fenntebbiekben jelzett alapigazságot vonakodnak komolyan megszívlelni, kik még mindig csaknem kizárólag az anyagi érdekekre támaszkodnak, feledve a vallás erkölcsöket, nem veszik észre, hogy

ezen az uton „tárt kaput nyitának a különböző socialis bajoknak, melyek Europa legcivilizáltabb népeit annyira zaklatják, s melyeket nem annyira a gazdaszat, ipar vagy kereskedelem hanyatlása, mint inkább a valódi javak (t. i. vallás, haza, család, jó erkölcsök, helyes nemzeti aspiratio, ősi vagyon stb.) apó'ásának elhanyagolásából származott elvadulás és zavarok idéznek elő.“ Minden hírlapi czikknek többé-kevésbé — feltesszük — célja: a haza boldogságára munkálni. De óriásilag túllőnek e czélon azok, kik e czélt a fenntebb említett javak együttes ápolása nélkül — egyiket, vagy másikat azok közül kihagyva, elhanyagolva — akarják csak megközelíteni gondolni is. Pedig a valláserkölcsliségre, az országok eme támasza és talpkövére vajmi kevés gondot fordítanak azon honboldogók, kik mohó sietséggel és rejtet kárörömmel ragadnak meg minden kínálkozó alkalmat, hogy a rágalom és gyalázat nyilait szórják mindaz ellen, a mi vallási vagy azzal rokon ügy. — Pedig az emberek iparkodása Isten áldása nélkül már milliószor gyümölcstelennek bizonyult be.

A nemzet manapság tagadhatatlanul válságos időket él. Ezt látja a hazafiak nagy része és világosnak is tartja, hogy egy jobb állapot megteremtése és a távolból fenyegető veszély elárvolitására, meggátolására a nemzetnek okvetlenül szüksége van azon többségre, melynek van pozitív hite, vannak elvei, van törhetlen erősakarata meg- és föntartani a nemzet valódi és ezredéves javait, de világosan áll előtte az is, hogy e czélt egyedül a valláserkölcsliségre képesének erejével érheti el, a többséget csak a vallásos téren alakíthatja meg, tarthatja fenn. Fejlesztheti ki és tarthatja életét és vagyonát áldozatul hozni kész munkásságban. E vallásos téren kívül minden más választási telep igen szűk és igen laza.

Az ál-liberális velleitások szolgálatában álló kormányok élete a valódi javak őszinte, bátor és lelkes felkarolása, és ápolása helyett csak szánalomraméltó, nyomorúságos vergődés az előbb-utóbb észlelhető végsőségekben. — Ki nem hiszi, vessen egy futó pillantást Franciaország és Olaszország történetére.

Míg ellenben a valódi konzervativizmus viruló nyomaira tárlal a mostani belga és spanyol többségnél a kamarában, melyet „a hittel és elvekkel bíró lakosok többsége hordoz az országban. Ehez áll közel az angol conservativok többsége.“

Igen, mert valódi conservativ az, kinek hite, kinek elvei vannak. És így és ezek után habár röviden, de úgy hiszem elég érthetően a valódi conservativizmus fogalmával tisztában volnánk.

Ily értelemben minden magyar honpolgárnak, ki sz. István első apostoli magyar királyunktól a mai formájában örökölt ősi magyar alkotmányunkhoz jövőre is hív akar maradni és annak fönttartását továbbra is szívből akarja a valódi értelemben vett conservativnak kell lennie. E szent királytól ránk maradt és hagyott örökségünk röviden e két szóban „egyház és haza“ befoglalatik. „Tartsuk meg legelőbb e kétfőt, az egyházat és hazát, a családot, a tulajdon s többi javak mind felül adtanak még nekünk!“

Nemzetünk közel ezer éves történelmében nincs eset (s nem is lesz) arra, hogy veszélyt hozott volna ránk az,

ha talán a vallás és egyház s így a nemzetnek Isten iránti köteles hódoló érzelmének nyilvánulása előttérben állott, de igenis veszélybe ejthet az, ha eléggé nem óvjuk ezt, s vele együtt hazánkat, nemzetiségünket és attól elgondolhatlan alkotmányunkat fenyegető bajok ellen. A legmérgesebb ellenségünk ön vallási indifferentizmusunk lenne. Mint egyik jeles publicistánk írja: „Mindaddig hazánkban él annyi igazság-szeretet, annyi erkölcsi érzület, annyi vallásos kegyelet, hogy sem a socialismus, sem a kommunizmus, sem az anarchizmus talajt magának szerezni nem tudott; de itt-ott a hit-közömbösség, a tulajdon körüli téves felfogások, a forradalmi eszmék mérge (legalább német ajku munkásaink között) már nálunk sem egészen ismeretlenek.“

Vannak tehát javaink, melyeket fönn kell tartanunk. Van alkotmányunkban örökölt egyházunk és hazánk — Van még igazságszeretetünk s mindezeket közel ezer év viharai és viszontagságai között annyira fönttartván, van tehát kipróbált magyar nemzeti konservativ politikánk stb., melyeket az itt ott jelentkező hitközömbösség, a tulajdonkörüli újabb keletű téves felfogások, a forradalmi modern eszmék mérges lehelete által megsemmisített, ezen helytelen elveket a nemzet szívébe beturakodni és még a civilizált világ romlását is előidéző új pogánosság förtelmeivel kicseréltetni, — meg nem engedhetjük, el nem nézhetjük, ha magyar hazánkat fönn akarjuk tartani s a második évezredbe a magyar nemzet multjához méltólag szerencsésen átvinni őszintén és honfiai sz. kötelességgel akarjuk.

Ma mőn minden a nemzet maga örökölt valódi javain kívül még új javakat és előjogokat iparkodik magának biztosítani, úgy hisszük, nekünk magyaroknak is érdekünkben áll a honszeretet leglángolóbb melegével megakadályozni minden üzelmeket, mely ezredéves nemzeti örökségünk, mint valódi javaink, életünk, jólétünk stb. ellen törekszik, de sőt azokat verünk és vagyonunk áldozatul hozás'at is megvédeni és fönttartani.

Ez és ennyi, a mit a valódi konzervativok akarnak és akarniok kell és akartak maig.

Ez és ennyi értendő a valódi conservativizmus szó alatt röviden és kicsinyben.

És ezzel mind ellentérben állanak: a hitelenek, a szabadkőművesek, a mammonisták, jogosulatlan szocialisták, communisták, anarchisták stb. üzelmek és törekvése'.

Felvidéki.

Világosság, haladás, szabadság.

(Stolz Alban nyomán H. J. H.)

(Folyt.)

Szabadság.

Ezzel is épen úgy állunk, mint a világosság — és haladással — úgy a jónak, mint a rossznak van szabadsága. Ha nincs többé kellő rendőri felügyelet, ha a gazdák vásár- és ünnepnapokon trágyáztatják és szántják földjeiket, ha buja életű emberek — házastársak módjára — együtt élhetnek, ha a táncz és zene-bona a lebujokban minden vasárnap zavartalanul folyhat, és ha a kereszténység kigunyolása s az Isten káromlása a hírlapokban megürettik és megengedtettk, ez aztán vallásunk el-lenségeinek valódi szabadsága.

Mi a keresztény szabadsága? Az, hogy minden indultól menten, ne legyen aljas szenvedélyek rabja, s nehogy, tekintettel lévén közkedveltségre vagy ideig tartó előnyökre, elmulaszsa megietni azt, a mit jónak lát. Az igaz keresztény valóságos nemes ember, habár kopott ruhában jár is. Ő épen azért nem iszákos, mert az iszákos ivási szenvedélyének teljes rabszolgája. Hányan teszik rönkre becsületöket, vagyonukat, egészségüket és családjukat, épen azért, mert nem tudnak az ivással felhagyni. A keresztény nem enged az Isten 6. parancsa ellen intézett kívánságoknak; azért nőtelen vagy hajadon állapotban visszavonultan és tartózkodva él, és házasság állapotban sem ragadtatja magát kéjelgés által házasságtörésre. A keresztény nem tűri magán a fennhéjzás ördögét, ne hogy általa pazarlásra, hazugságra, ellenségeskedésre vagy mások iránti gyűlöletre ragadtassék; nem fél a kigunyoltatástól, sem pedig attól, hogy „mit mondanak majd az emberek?” hanem a templomban, körmenetek alkalmával, midőn harangoznak, vagy ha fészület előtt megy el, jó katolikus módjára fogja magát viselni.

Ellenben tekints meg egy divatos szabadsághirdetőt. Minő szabadság kell neki? Szabadulni akar a fegyelem és rend alól, az ember állati része számára óhajtja a szabadságot; szabadság kell neki mások üldözésére és elnyomására, a kik nem tartanak vele; szabadság kell neki a katolikus egyház és szolgáinak szóval és írásban való szidalmazására és rágalmozására; szabadság kell neki, hogy az egyházat és szolgálait vagyonuktól és minden jogaitól megfussza.

Avagy hasonlitsátok össze az egyházat az állammal. Hol van az embernek több szabadsága és hol van több erőszak? Az egyház minden rendelete és parancsa az ember szabad akaratához van irányozva. Az egyház téged tanítani igyekszik és meggyőzés által oda vinni, hogy önkényt átadd magadat az ő vezetésének. De ha ezt megtenni nem akard, nem is kényszerít rá senki, az egész egyház egy önkényes társaság, melynek alapszabályai vannak. Sok kell ahhoz, míg valaki e társaságból kizáratik. De mindenki kizárkózhatik önmaga e társulat kebeléből; protestanssá, sőt zsidóvá is lehet, vagy bármilyen módon szökhetik meg az egyházból, ezért senki sem fogja őt csendőrrel elcsipetni. — Azonban tekintsd meg a világi uralmat; ugyanaz a szabadság van-e itt is? Nem, itt nincs egyéb erőszaknál. Ha katoná állítas van, ha gyermekeiket kétes jellegű iskolák látogatására összeírják, ha új adókat rónak ki, senki sem kérdi tőleket, ha beleegyeztek-e. Ezzel azonban nem akarunk senkit sem a világi hatalom iránt engedetlenségre buzdítani, csak rá akartunk mutatni arra, hogy az egyház az embernek tetiben több választási jogot enged, mint az állam; az egyház az ember szabad akaratára számít, nem pedig erőszakra. — Ha a katolikus hívő pénteken húst eszik és vasárnap nem megy a templomba, s így az egyház parancsait megszegi, tán exekutiót küldenek a nyakára? — Oh nem, senki sem bántja őt.

Ha tehát az egyház sokkal több szabadságot biztosít az embernek, mint az állam, honnan van az, hogy az ugynevezett szabadgondolkodók oly tele torokból lármáznak az egyház ellen? — A szabadkőművesek, a hitetlen zsidók, a házasságtörők s más efféle emberek vallásgyü-

löletből teszik azt. De a rendes hírlapolvasók azért teszik, mert a zsidó sajtó által ingereltetnek. Az ölebecske is ugat és harap, ha ingerlik, anélkül hogy tudná miért, csak épen azért, mert uszítják. Épen oly kevésbé tudja a szabadelvű és szabad gondolkodású polgár azt, hogy miért szítja a kath. egyházat és miért haragszik rá; hanem ugat, mert a hírlapok által ingereltetik, s mert igen ostoba; és szellemileg rest meggondolni azt, valjon igaz-e mindaz, amit az ujságfaragók neki hazudnak.

A kinek van esze s használni is tudja Istennek ezen ajándékát, vessen számot s gondolja meg, hogy hol van több világosság, haladás és szabadság, valjon azon uton-e, melyet a szabadnyelvű mérget lehelő hírlapok mutatnak s a melyt az emberre nézve öngyilkossággal végződik avagy azon uton, melyre az egyház mutat s a melyen haladva tisztességes életre és boldog halálra találunk?

Mínthogy már írok, hát tudatokra adok egy már kissé régi, de nagyon jellemző politikai hírt, vagy ha már tudatok s hallottatok, hát csak emlékeztetek rá. Ugyanis az osztrák-német háború előtt egy a schweiczi. mint a németországi katolikusok kivétel nélkül rokonszenveztek Ausztriával; de helyes alapelvekkel bíró igazán mivel protestansok is együtt éreztek Ausztriával. Midőn aztán a háború kitört, nem egy westphali vagy rajnamelléki katoná kiáltotta keservében: „Éljen az osztrák császár!” Mert a katolikusok Ausztriát katolikus nagy hatalomnak, a kath. egyház egyik támaszának tekintették: és a nemesebb protestansok az uralkodóházban az igazság és rend védbástyáját látták.

De a szél csakhamar megfordult. A részvét a kath. Ausztria iránt úgy a nagy német birodalomban, mint a kath. Schweiczban nagyon alászállott, — még pedig nem azért, mert Ausztria oly szerencsétlen volt a háboruban; nem ez az oka annak, hanem egészen más. A tisztán katolikus Ausztria, e tiszteletreméltó császárság s a mellette hajdan oly fényben ragyogó magyar királyság egyszerre csak eszevesztetten táncolni és ugálni kezd, amint a zsidók és cigányok neki huzzák. Sehol a föld kerekégén nem emelkedtek annyira a zsidók és sehol sem süllyedt a katolikus becsület és közérzet annyira, mint Ausztria-Magyarországon. A zsidók által a kath. egyházra főskengett mérget naponta ezren meg ezren a legnagyobb mohósággal nyalogatják, mint a barmok a sótaralmu nedves falat. Sőt a mi még sehol a világon meg nem történt, az történt Ausztriában, midőn egyik esztendőben mintegy 150 keresztény elszakadt a kerestőtől s valóságos zsidókká degradálták magukat. Ezen lerohadt katolikusok felcserélték a keresztény vallás lilomat egy megavasodott zsidóság foghagymájával. Ezalatt azonban nem értem én az ősi mőzes-hitet, mert az tisztességes, s az ahhoz lelkiismeretesen alkalmazkodó zsidó nem megvetésre méltó; hanem értem itt a kereszténységet oly elkeseredetten gyűlölő zsidóságot, melynek se vallása, se lelkiismerete nincs. — Tudjuk ugyan, hogy a zsidók még nem tehetnek meg mindent, hogy a szabadkőművesek, házasságtörők, öngyilkos-jelöltek és mindennemű anarchisták nagyon elhatalmasodtak; de ha ezek nincsenek is körülmetélve, épen oly alapelvek vannak, mint a zsidó uraknak. Mindezen emberek szorosán tartanak össze, hogy a kathol. vallást rágalmozás és izgatás által lealáz-

zék. Azért nincsenek barátaink más kathol. országokban és nem is lesznek addig, míg a zsidó gazdálkodás nálunk így tart, szélitiben mondják saját polgártársaink is, hogy Ausztria-Magyarország inkább zsidó-, mint keresztény-nagyhatalom.

Tudom, hogy monarchiánkban sok ezer katolikus szomorodik e miatt, de a szomorúsággal és jajveszék-léssel még nincs segítve a dolgon. Tevékenynek kell az embernek lennie, hogy legfőbb jószágát, vallását megvédhesse. Azonban e helyett van elég katolikus ember, aki azt hiszi, hogy jó katolikus, holott tehetség hiányában és szellemi lomhasága által a romlást még elősegíti. Ti imádkoztatok a Miatyánk-ban: „Jöjjön el a te országod,” és ti működtök még közre abban, hogy az Isten országa mind inkább és inkább elnyomasék és az ördög országa elterjesztessék. Hogyan?! Röviden egy kis bizonyítékkal fogok szolgálni.

Sok katolikus község vagy város korcsmájában vagy vendéglőjében oly hírlapokat láthatni, melyek a kereszténység iránt méreggel telvék. Ha katolikus jellemetek, bátoraságok és erőtök volna, azt mondanátok a korcsmárosnak, hogy: „Ezt az újságot ne tartsa, mert különben én ide nem jövök!” így pedig ti semmit sem szóltok s megengeditek, hogy egy néhány éhes pennarágó, vagy kereskedelmi utazó, vagy tőkepénzes, a kik csak a földieket ismerik s a kiknek menyország és pokol agyrem, rendelkezék a fölött, hogy minő újságok tartassanak a helyiségben. Itt aztán szana-szét hevernek az asztalokon a bemocskolt lapok, melyekről úgy az orr, mint az ész átható büzt érez; unalomból aztán a katolikus ember is forgatja s a hitelenség kábitó gőzét szívja agyába, míg végre mámorában azt mondja: „hisz' mindegy!”

Akárhány újságról el lehet mondani, hogy sertésvalú akár tartalmát, akár pedig azokat tekintve, a kiknek van étvágyuk ahhoz, mindennap ezekből táplálkozni. Noha nem akarom az ily lapok olvasóit sertéseknek nevezni, mégis hasonlók a tékozló fiúhoz, a ki csak sertés-eledellel akart és óhajtott jóllakni. Vajha ezen emberek is, a tékozló fiúhoz hasonlóan, kíváncznának már egyszer az atyai ház kenyere mellé. Ily egészséges és tápláló kenyér volna a keresztény hitelveket terjesztő iratok olvasása, az Isten igéjének meghallgatása, a sz. miseáldozaton való jelenlét, s a szentségek használata. Az ily étvezet megnemesíti az észet, erőt ad az erkölcsös életre és jó végre vezet. És ha emellett még újságot is akartok olvasni, ne olvassátok az olyat, melyet az ördög naponta diktál legényeinek.

Gondoljátok csak meg, hogy mit használtak ezek a vallástalan kiabálók és firkászok? Az eredmény igen szomorú, mert nem csak országok és tartományok idegenednek el egymástól, hanem a családi körökből is eltűnik a békés egyetértés, mert a divatos törpe óriások a társadalmat és családokat legbensőbbben összekötő kapcsolatokat igyekeznek széttrönni. A mi soha és sehol sem történt meg, az most javában foly az újságokban: a kereszténység a legdurvább módon gyaláztatik holmi felvilágosodott, vallástalan piperkőczők által; szent egyházunk érdemes főpapjai, a püspökök álnév alatt rejtőző üres fejű, de gonosz szívű haszontalan feltűnni vágyó egyének által pelengérré állíttatnak; az ily lángszellemei az új kornak

elkövetnek aztán mindent, csak hogy az egyház és állam, a pápa és királyok közötti jó viszony megzavartassék; a legszentebb vallási dolgok a leghivatlanabb kupaktanácsokban beszéltetnek meg és gunyoltatnak ki bor, de legtöbb esetben mérges pálinka és pipaszó mellett; a családok megfosztatnak legszentebb jogaiktól, gyermekeik vallásos nevelésétől s arra kényszerítetnek, hogy gyermekeiket oly tanítókhöz és tanítónőkhöz küldjék, kik maguk sem tudnak sokat a vallásról. A zsidó gyerek ma-holnap többre becsültetik az iskolában, mint a keresztény; azért a felekezeti nélküli (tehát istentelen) iskolákban nem szabad Udvoztónk sz. nevét hangoztatni, nehogy a kis zsidó megbotránkozzék, hanem majd a talmud dogmái és ezek isteni fönsége és minket keresztényeket porba sújtó, a vallástalan talmud zsidót pedig a világ urává emelő igazságait fogják fejtegetni és a keresztény ifjak nagy gyönyörűségére velök be is magoltatni, hogy tanulják meg és vessék be jól elméjökbe és szívökbe, hogy a talmud-zsidó az Isten választotta, ők pedig ennek csak afféle alárendelt barmai.

(Folyt. köv.)

T Á R C Z A.

Temesvár ostroma 1551-ben.

(Történeti beszély.)

Jelige: Nem méltó rá, hogy a haza
Szívében hordja annak emléket
Ki a hazát szívében hordozá?
(Vége.) Petőfy.

Ragyogó pompával kelt fel a nap július 30-án, azon napon, melyen a vár átadása és a vitéz védőknek szabad elvonulása ki volt tűzve. Losonczy elmerengve állott utoljára a védtorony romjain „Isten hozzád”-ot mondani a várnak, mely nem lehetett temetője s melyet utolsó lehetig védni, a körülmények vaskényszere nem engedé. Most megkondulnak a templom harangjai Isten tiszteletére szólítván a harczosokat, még egyszer a szt. hajlékba. A templom tágas hajójában állottak a harmadrészre leolvadt védők, sorrendben vezéreikkel együtt. Oly fájdalmas, megható jelenet volt ez. Megkezdődött a sz. Mise — a mély áhitat, mely a sereg és népség arcán ül, tanuskodik, hogy érzi belsejében a helyzet fontosságát. — Majd áldozáskor mindnyájan az oltári szentséghez járulnak, előkészülni az Isten ellőtti megjelenésre; hiszen senki sem tudhatja megtartja-e adott szavát a pogány; valjon nem lesz-e utolsó menetök ez életökben? Most utolsó áldásra fordul ki a pap és mielőtt kimennének, még egy pár szót szól hozzájuk arról, hogy megtennék kötelességüket, biztatja továbbá, hogy czentul is hű harczosai legyenek a keresztnek és hazának; Isten, mely büneinkért sújt most, megelégti sújtó ostromait és segítsége által felvirul még a haza szomorú sorsa.

Lenn a török tábortól a vár ajtóig hosszú sorban mindkét oldalról janicsárok állanak. Kivont fegyverekkel tisztelegnek a vitéz őrségnek, mely oly hősiesen védelmezé a rommá lett várat. A várbeliek most kezdenek kivonulni. Elöl a rokkantak csoportja, ki-ki mankóval, kiket társaik támogatnak, avagy visznek. Utánuk a zászlósok

és papok a szent edényekkel és egyházi drágaságokkal. Ezután Losonczi jön oldalán nejével és a többi vezérekkel, végre a többi harcosok. Lassu léptekkel halad a kis sereg egy szó sem hallható sehol. Ott a halmon áll a nagyvezér fényes táborkarával, kijött üdvözölni ő is a hő-söket. Barátságosan kezét nyújt Losonczynak és a többi vezéreknél s csodálkozását fejezi ki, hogy oly kevesen annyi ideig ellenállhattak.

Hátul egyszerre zaj támad „árulás, árulás!“ kiáltnak Losonczi és a vezérek meglepetve fordulnak hátra s látják, hogy a jancsárok megtámadták a hátul jövőket, kik védelmezték magukat, s immár általános harcz keze kifejlődni. Mint a villám ragadá ki kardját Losonczi hüvelyéből s messze elhallható hangon kiáltá: „barátságos hit-szegő török megszegte adott szavát, adjuk el drágán életünket s álljunk véres bosszút az árulásért.“

Mint egy oroszlán ugy harcolt minden magyar. — Hull az ellen a csapásai alatt, de bár egy magyar élete tíz törökébe került, olvadni kezdett a hő-sök kis csapatja. Losonczi oldalánál a zászlók és templomszerek védelmében estek el: Sövényházi Ferencz, Ujszászi Fábán, Becskereki Florián, Újhelyi Pál, Zoltán János, Borbély Battyányi Farkas, Bornemissza János, Forgách Simon vezérek. Ott hullott el oldala mellett szeretett neje és végre Losonczi aól is kiszúrták lovát, egy jancsár irtó-zatos csapást mért fejére, mely ketté szakítá sisakját és fején mély sebet ütött. Örömrivalgva rohantak rá a jancsárok s egy pillanat alatt megkötözve Achmed elé vezették.

„Hítségő pogány“ kiállott a nagyvezérre Losonczi „átok leg en rajtad. Ne legyen egy nyugodt perced, álmodban és ébrenlétedben üldözőn folyton az én és társaim véres árnya; senki se szeressen, legkedvesebbed is áruljon el.“

A nagyvezér gunyos mosolylyal hallgatá végig a hős szavait.

„Beszélhetsz mit akarsz, engem nem hozasz ki túrelmemből. Már ma egyszer jó napra virradtam, nézd, éppen most tűzik fel tornyotokra a félholdat, vége a kereszt hatalmának, Istenetek elhagyott, Allah egyedül hatalmas.“

„Látom.“ felelt Losonczi ihletett hangon „látom a proféta zászlóját porba hullani a kereszt előtt, látom Magyarországot ledobva a félhold jármát felvirulni, látom a hitetlen pogány törököt más népek kegyelméből tengődni, látom végre áruló gonosz nagyvezér! fejedet porba hullani és testedet a bitófán függni.“

„El, el vele!“ kiállott dühében a nagyvezér nyakazzátok le, hadd vegye el profétái jutalmát. Es porba hullott a hős feje s társai, az elesett hő-sök mellé gurult. A nap véresen nyugodt le s nemsokára az éj fekete fátyola fedé el a mezőt, hol a hítségés és árulásnak anynyi hős esett áldozatul.

* * *

Ki ez, ki lassu óvatos léptekkel halad az éj sötétjében? Majdnem minden lépésre megáll remeg, mint a nyárfalével. Pedig nincs mitől féljen az egész török tábor mely álmát alussza. Nincs többé ellenség, a vár végre kezökbe került, nyugodtan alhatik mindenki. Az az egy pár őr, mely fel lett állítva az is kényelmesnek találja a virrasztást, állva alszik: bátran járhat bárki az éj sötétjében, nincs mitől tartson.

Most a börtön közelébe jut. Ott sincs őr, minék is a tábor közepében, csak a madár gondolhatja szabadulátra. Most lágyan csikorog a zárban a kulcs és az alak besuhan a börtönbe.

„Im, itt vagyok újra“ szólott a fogolyhoz, ki ébren volt s nyughatatlanul várta az érkezőt, „itt vagyok, amint ígértem és most gyorsan a munkához.“ szólott köpenyéből reszelőt és feszítővasakat szedvén elő.

„Mivel köszönjem meg irántami jószágodat Leima? Midőn a mult éjszakán felfedeztet előttem kilétedet, fel-

tártad előttem résztvevő szivedet, oly jól esett nekem. De lásd, te magad egy halálra ítélt szegény fogolyért annyi veszélynek téved ki, kérlek állj el szándékodtól, hagyd a szegény halálraiteltet elveszni, még egyszer kérlek távozz el s hagyj engem meghalni ugy, a mint atyád akarja.“

„Soha, ha meg akarsz halni én is itt maradok veled, atyámnak hitszegő kegyetlensége rémítő fájdalommal tölté el az ugis keblemet, megrendült irántai szeretetem és hitem. Én téged hagyjalak iszonyu kínok közt elveszni? Soha! Midőn legelőször láttalak, midőn atyám kérésnek engedve, téged látni engedett egy új világ tárult fel előttem. Szívem oly annyira vérzett, látva ama gyalázatot, mivel elhalmoztak és kínokat, miket szenvedned kelle; veled éltem át a szenvedéseket én is. Sehol nyugalmat, enyhet nem találtam. Atyámnak feltűnt zavart állapotom, betegnek tartott, mindenféle orvosokat hívott, de mit sem használt tudományuk, sem a sokajándék, mikkel atyám felvidítani akart. Ekkor elővettem örökömet e kis keresztet. A kereszt Istenéhez folyamodtam, s ime, csakhamar könnyebbülést éreztem. Mint fény sugar a viharos éjben, világított fel belsőmben a gondolat, „eredj segítségére.“ Nem volt e percztől fogva pihenésem, eszköz, mód után gondoltam folyton és ime, meg is találtam. Atyám szobájában ott függött a falon börtönök kulcsa. Egy este atyám italába álomport vegyítettem, és midőn biztos levék, hogy fel nem ébred, kilopódtam dalkámmal, kit megnyertem terveimnek és hozzád jöttem, hiszen eddig meghalhattál volna táplálék és ital hiányában. És most újból eljöttem, engedj tehát a munkához fogom!“

Igy szólott és gyöngéd kezeivel a fogoly bilincseit kifeszíteni és leereszteni kezdé, „oh én nagyon ügyes vagyok az effélében, begyakorlottam magam.“ Lassan engedett a vas, lehullott a bilincs és Földváry terhétől megszabadulva lábaira állott.

„Gyorsan“ szólott Leima „itt a bő török öltöny, öltsd magadra és kövess, künn az egyik szegletben áll és vigyáz dajkám. Jól ismeri a táborn. Az utat megfogja mondani és tanácsot ad, hogyan szerezhetsz magadnak gyorsan lovat. És most Isten veled, őrizzen utadon minden veszélytől sz. Istened!“

„Es te?“ Kérdé Földváry megindulva „te itt akarsz maradni? Megszabadítás a haláltól, hogy annál kínosabb legyen életem? Avagy nem lesz-e életem folytonos kín és gyötrellem, elveszteni téged örökre, kit első percztől fogva szerettelek? Oh jer velem, hadd itt atyádat hadd el a kegyetlen árulót, hiszen kebledben nem honol már többé gyermeki szeretet iránta. Jer keblemre itt és a kereszt árnyéka alatt új életre találsz, mely boldogabb, százszor boldogabb lesz az előbbinél. Oh jer kövess, légy hitvesem, nőm!“

A leány nem habozott soká, örömittason borult Földváry keblére. „A te Istened, az én Istenem, a te hazád az én hazám legyen! Követlek életben és halálban.“

Három alak suhan végig a táboron, mind a három férfi köztörökök. A tatárok lovai ott legelésznek a tábor mellett, senki sem ügyel rájuk, hozzá vannak szokva nem mennek el a tábornól messze. A lovak most megállanak tülelnék, valami nesz hallatszik a bokrok felől. Három alak rohan a bokorból elő, három lóra kantárt vet hirtelen s egy pillanat alatt elrohan a három ló és lovas nesz nélkül a gyepen az éj sötétjében.

Dörögnek az ágyuk. Allah kiáltás reszketeti meg a levegőt, vég nélküli örömrivalgás hangzik, az imámok és dervisek hancsolva járják közül a táborn, szemfényvesztők és büvészek látványvaikat bímultatják, minden fényárban uszik. Achmed diadal ünnepe van ma. S az, kinek nevét százezrek hangoztatják, az ozmán birodalom első vezére sátrában dühösen rohan fel és alá, szakállát, ruháját tépi, szörnyű átkokat szór „Losonczi! átkod hamar teljesült; legkedvesebbed, leányom árult el.“

Kénn folytonos az örömrivalgás csattognak a kardok, dorognék az ágyuk, de az örömrivalgás közé halálhörgés és borzasztó jajszéklés is vegyül, Satamanca és társai kapják árulásuk jutalmát, a hegyes, tüzes vaskarót. Az örömjaj elnyomja a halálhörgést, csendesedik; most már csak alig halható ez. Bann a fényes sátorban pedig a nagyvezér dühöng, mindent tör, ront, mig vezérei le nem fogják és önkivületbe nem esik.

Változik a táj. Szép vidék tűnik előnkbe, melynek mezőit az ellen paripái nem tarolták még le. A magas várkastélyból pompás menet lép ki és tart a falu kis temploma felé. Délceleg magyar ifjak, viruló hajadonok között halad a jegyes pár. Megzendül az orgona s illatos tömjén száll emelkedve az ég felé. A szent misének vége, most a lelkész a keresztkúthoz lép, hol térden állva várja őt a viruló szűz. A körülállók szemében könny csillog látva az angyali áhitatot, mely a keresztelendő arcvonásain tükröződik. Most szentelt vizet önt a lelkész a holló fekete fűrtökre s a szertartásnak vége. Jézusnak egy új hitvallója született a kereszt vízében. A jelenet változik, ez ottár elé lép a jegyespár, az ősz lelkész feltűzi ujjaira a gyűrűt, a hitvesi szeretet jelvényét, elhangzik a „hol-todiglan” s az ifjú pár: Földváry és Leima borulnak egymás keblére.

Évek teltek el ez események után. Megint más vidék taru szeméink elé. Narancs és citromfák között emelkedik a hatalmas palota. Márványlépcsők vezetnek fel rajta, a szobákba, melyek arany és ezüsttől csillognak. De a pompás szobák üresek, a szolgasereg mely százanaként özönlé el eddig a csarnokokat eltűnt, magára maradt a fényes palota, de nem, a végső szobában léptek zaja hallszik. Most a palota előtt is léptek hallhatók, beburkolóztak alakok lépnek be. Elöl egy magas termetű, ősr. szakállu fenséges atak lépdel udánna tiszteletteljes távolban a többiek. A nagyvezér Achme megrendülve néz a belépők elé. Majd a földre veti magát, rimánkodik könyörög, de hasztalan. Az őszszakállu, magasférjű Szulejmán Szultán int s előlép a bakó óriási pallosával. Achmed a földön fetreg rimánkodik, de mind hiába, most lefogják megkötözik, sűjt a bakó s lehull a feje annak, ki egykor oly hatalmas volt, hogy százezerek pörba hullottak előtte. A lehulló fő mintha valamit mormogna „Losonczy átkod teljesült.” Most megragadja üstökénél fogva a bakó a főt, magasan feltartja és hársány hangon kiáltja: „Igy jár mindenki, ki a határmas szultán élete ellen ármánykodik.”

A hősök sírját Temesvárnál hiába keresed, — nem jelöli márvány oszlop; csak a történelem és nemzet szívében él Losonczy és társainak dicső emléke.

Prokupek Sámuel.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Primitia.** Fogaras 1885. augusztus 10. Főtisztelendő szerkesztő ur! Ha az embert váratlanul valamely kitüntetés éri örvend, de mennyivel inkább akkor, midőn hosszas fáradság és küzdés után czélt ért. Azt hiszem nincs magasztosabb pillanatja életünknek, mint a legelső ténykedés elért pályánkon. Ha szívvel, lélekkel egy czél felé törekszünk, melynek elérhetésétől függ jövőnk, boldogságunk, ugy azon pillanat, melyben azt elértük felejthetetlen leendő egész életünkön át. Nem képezzek magasztosabb és ünnepélyesebb momentumot, mint a fölszentelt papnak első szenge-áldozatát, melyet az egek Urának bemutat. Ily magasztos és lélekemelő ünnepély volt Fogarasban folyó év augusztus 9-én, ugyanis P. Gyergyai Dezső szent Ferenczrendi szerzetes mondotta el ujmiséjét — ünnepelte

primitiáját. Már beharangozás előtt a templom zsufolásig megtelt ájtatos hívőkkel és díszes közönséggel, midőn tíz óraker díszes ornatibus megindult a menet, elől fehérben öltözött két koszorúsleány pompás virágcsokrokkal kezökben, azután az ünnepély czéljából ide jött papság a fiatal pappal, kinek manufactora P. László Polykárpp tartományfőnök volt — végül a keresztiszülők: Kossy Sándor főgondnok és mltsos Horváth Mihály főispánné ő nagysága. Az ünnepélyes „Veni sancte” után kezdődött a szent mise, mely alatt Benedek Irén k. a. gyönyörű solot. H. Gál Domokos és Nagy Gábor duettet énekeltek. Az evangelium után P. Kozma Döme dézsi guardian lépett a szószékre és tartott egy mindentekintetben sikerült szép alkalmi prediciót. Az egek Urának bemutatott vérnélküli szengeáldozatot követte az új pap áldása. A közönség szív s lelki vígaszszal távozott a templomból, mindenkinek sugárzott az öröm az arcán, hogy szerencsés lehetett részt venni az új misén. Vajha az Isten többször is megengedné hasonló ünnepélyekbeni részvételünket Fogarasban. Adjon az egek Ura az új papnak égi malasztot, hogy szent válásunk tántoríthatlan bajnoka legyen ad multos annos!

Havasí.

— **Primitia.** Örömmel ragadok tollat, hogy a „Köznevelődést” és igen tisztelt olvasó közönségét egy nagyon örvendetes és lélekemelő ünnepélyről tudósítsam, s ezt annál örömebb teszem, mert az ünnepelt oly férfiu, kit én voltam szerencsés a tudomány előcsarnokába bevezethetni.

Ugyan is tisztelendő Tompos Mátyás új áldozár, Csik-szent-György terjedelmes egyházközségének szülöttje az ottani anvatemplomban folyó évi augusztus 9-én mutatatta be a Mindenhatónak első szenge szent miseáldozatát. A jelzett napon tömegesülő népesoportok már eléve hirdetéik, hogy e napon nem közönséges esemény van kérszülőben. Az új áldozár, mint már az egyháznak eljegyzettje, édes Üdvözítőnk intelme szerint — szűlt édes anyjának kezét megcsókolva és eddigi jótéteményeiért, melyek oly sok küzdés s fáradság árába kerültek hálat mondva — megvált a szülői háztól, s az egyházba jegyeséhez sietett, hol t. Potoczki Antalné született Boltresz Veronika oltáránya által felvirágozott oltáron paptársai koszorujától körülfontva, mltsos és ftdő Nagy Lajos kanonok ur vezetése mellett, ünnepélyes Veni sancte után a vérrontás nélküli nagy áldozat bemutatásához kezdett. Evangelium után a primiciális beszédet nagyontisztelendő Benedek József károlyfehérvári karkáplán tartá, ki szent Lukács evangelioma 10 ik részéből vett ezen vezér igék mellett: „Az aratás ugyan sok, de a munkás kevés. Kérjétek azért az aratás urát, hogy küldjön munkásokat az ő aratásába” a papról beszélt, azt mint tanítót, Isten és emberek közti közbenjárót s Isten titkainak sáfárát tüntetvén föl. A szépen kidolgozott, fiatal tűz, erő, lelkesedés és kenettel előadott beszéd hatása, a hallgató közönség arcán látható volt.

És ki ne sietne az ily nagyszerű ünnepélyre, hol a meghatottság sirni tud tanítani, hol egy ujmisés első áldozatának emléke hosszú időre szívünkbe vésődik. Nincs a földön becsesebb, gyönyörűbb látvány az új misénél, hisz sehol sem tűnik föl az ember oly nagynek mint az Ur oltáránál, sehol sem áll a Tábor hegynek oly magaslatán és sehol sem vár reá oly bizonyosan a getszemáni kert mint épen a papi pályán.

Mi kik jelen voltunk e magasztos ünnepélyen és az ujmisés pap áldását vettük, láttuk az örömkönyveket, melyeket ő és rokonai hullatni kényszerültek; e könnyeken nem csodálkoztunk; hisz az életben nincs boldogítóbb pillanat, mint az mikor az ifju magát a pályák legmagasztosabbikára felkúzdva az oltár lépcsőjén paptársait, a szerető anyát s rokonait térdelni látja; nincs megnyugtatóbb mint az, midőn tudja, hogy azok, kik vele az örömben osztoznak, egyszersmind vele éreznek, vele imádkoznak, hogy Isten, ki őt a porból fölemelte, segítse meg szent

kegyelmével, hogy terhes feladatát szerencsésen oldhassa meg, s még az angyali vállaknak is elviselhetetlen terhek alatt össze ne roskadjon.

Az ujmisés pap áldása után mindenki lelki örömmel távozott a templomból; de különösen az ujmisés volt az, kinek szemeiben az örömkönnyegek leginkább ragyogtak, mintha érezte volna Mindszenty kiti nő egyházi költőnek ezen szavait:

„Oh ne hánd, ne rejtgedsz az édes könnyeket,
Melyeknek gyöngye most szemedben felemed,
Az első áldozat legszebb emlékeit,
Fecsüld meg az öröm utolsó könnyeit!
A: Isten tudja csak, fogsz-e örülni még,
Mivel kit sok közül magához int az ég,
Annak csak egy gyönyört, egy szentkért engedett!
Tagadd meg ten nuzál, viseld kereszteted.”

Az örömnappélyt déiben az ujmisés szülő-házánál adott díszbéd követte, melyen a kerületi papság, papnövendékek, jó barátok, ismerősök és rokonság több mint 80 tagban volt képviselve s melyen a díszes vendégkoszoru tagjaitól szebbnél-szebb pohárköszöntéseket volt szerencsénk hallani. Legelsőbben az új áldozár róttá le kettős háliját: néhai b. e. Fogarasy Mihály püspök és nagyméltóságú Lönhart Ferencz kegyelmes Főpásztorunk iránt; Nagy Lajos kanonok ur ő nagysága szokott eloquentiájával az új áldozárt, ennek édes anyját, szónokát és az oltárnyát éltette; e sorok írója pedig a fölötti kettős örömenek adván kifejezést: hogy egykori tanítványát és mellette mint manuductort hajdani principálisát áthatta az ur oltáránál, főlköszöntötte Nagy Lajos kanonok urat; mint telköszöntők kitünően szerepeltek Kocz István, Rancz János plebánosok és Balog Tamás gymn. tanár.

A lélekemelő ünnepély mindkét ágában valóságos élvezettel folyván le, mindnyájan szívből jövő azon kívánattal távoztak el; hogy a kegyes Isten új áldozárunkat sokáig éltesse!

Te kedves oltár-testvér! fogadd tőlem ez alkalommal is szerencse kívánatomat. Légy áldott az Úrtól minden működésedben. Az életre sok küzdelemmel állasz szemben; de ne feledd koszorús nagy költőnk Arany János ezen szavait:

„Előtted a küzdés, előtted a pálya,
Az erőtlén csügged, az erős megállja,
És tudod az erő micsoda? Akarat,
Mely előbb vagy utóbb, de borostán árat.”

Veress Sándor.
kerületi jegyző plebános.

— **Vidéki levél.** Ftdő Szerkesztő ur! Alsó-Csernáton r. hitközség ma 1885. augusztus 9-én ünnepelvén meg Urunk színe változása bucsúünnepét, megható, és hitéletének emelésére soká örvendett, kedves befolyásu jelenségnek és gazdag lelki élvezetet nyújtó mozgalomnak vala szerencsés szemléltője és részese. Mint új zsenge plebánia, új, derék fiatal plebánosával élén ma először örvendett ama kiváló szerencsének, hogy, mint ilyennek — első bucsúünnepén teljes apáti díszben díszségdel mellett pontifikális ünnepi szt. misét hallgathatott. A mily szokatlan; ép oly megható és emlékezetes ezen ünnep a vegyes vallásu község életében is, hol más vallásu hívek sem idegenkednek a nálunk szokásos kimagasló ilyen ünnepélyes istenítüsztelektől, sőt nagy számban látogatják azt. Így a mai ünnep is népes vala a vegyes vallásu hívek szép gyülekezete által. Mondanom sem kell, hogy a dísz misét nsgs Bálinth Károly apát-kanonok ker. főesperes ksztléleki plebános ur tartotta, ki lankadhatlan buzgalommal és odaadól szíves készséggel siet minden ünnepélyes alkalommal s minden plebánia híveinek lelki

épülésére és hitéletünk élénkítésére és Isten dicsőségének előmozdítására szokott kegyetes ünnepélyességgel a vérontás nélküli örök áldozatot az élőkért és holtakért bemutatni. — A szt. beszédet Zlamál Agoston új áldozárpap derék fiatal szónok tartotta, ki épen ma egy hete mutatta be első zsenge szt. mise áldozatát a Mindenhatónak. Élénk, megható szavakkal fejtegette isteni üdvözlőnk ama szavait: „Én vagyok az ut, igazság és élet,” megmutatta miképen kelljen ezeket az életben alkalmazni, hogy végcélunkat elérhessük. A templomi ünnepély után a helyi plebános ur gazdag ebéddel várta fel szén számu vendégeit. Ebéd után szikrázó eszmékben termékeny pohárköszöntők mondták a vendégek és a házigazdára kölcsönösen.

— **Primitia.** Ftdő Szerkesztő Ur! Ugy hiszem, az alábbi ügyben a Nyujtódón 1885. évi aug. 2-án tartott primitiai ünnepélyről valamely hozzáértőbb kézből küldetett be tudósítás, azon esetre, ha ezt senki sem tette volna, röviden megjegyzem, hogy fentirt napon és helyen nt. Zlamál Agoston új áldozár nagy ünnepélyességgel mutatta be a nyujtódi plebánia templomban Bálinth Károly apátkanonok, ker. főesp. ksztléleki plebános ur őnsága vezetése mellett első zsenge szt. mise áldozatát a Mindenhatónak az élőkért és holtakért. Az egyház ezen új felkent derék ifjú bajnoka a plebániai lakból, a nép, fehérbe öltözött lánykák, a ker. papság nagy része elől vezetése és az „Uram hiszek“ éneklése mellett vonult ünnepélyes körmenetben az Ur oltárához, hogy megkezdje ott azon fenséges ténykedést, a melyre szentelte magát. Az új oltárszolgá szt. ténykedését a „Veni sancte“ előre bocsátása után a meghatottság érzékeny és elérzékenyítő kinyomatai között végezte. Szt. mise után nt. Zomora Dániel imecsfalvi plebános ur lépett a szószékre s nála szokásos meghatottsággal s velőkig ható szónoki hévvel véste be a szép számu hallgatók szívébe azon nehézségeket, és kellemetlenségeket, melyeknek manapság a kath. papság uton-utfélén ki van téve és azon égi kegyelmeket és örökbecsü áldásokat, melyek a pap közvetítése folytán az emberiségre kiáradnak. E beszéd hatása elől még a mai korszellel járszallagain tánczó néhány s épen végig jelenvolt hallgatók sem térhetének ki. Mintha épen tudta volna a szónok ur, a beszéde nagyon alkalmi lón.

Ezután az új áldozár ur első áldását adá a papságra, szüleire, testvéreire, rokonaira és az összes jelenlévőkre. Az isteni tisztelet után a körmenet azon rendben, amint jött, tért vissza a plebánosi lakba. Ezek után a primitiáns ur szüleinek házánál gazdag és mintegy 60 terítük asztal várt a válogatott és díszes vendégkoszoru. — Ebéd közben eszmékben gazdag pohárköszöntők mondtak kegyelmes püspök urunk ő exciájára, a primitiánsra, a manuductor urra, szülokre, rokonokra és a többi vendégre. — Mindnyájan azon forró kívánatok kíséretében mondták bucsut a primitiánsnak, hogy adjon Isten neki nehéz és magasztos hivatása betöltésére bőséges kegyelmet, hitéletünknek pedig minél több ilyen élénkítő és termékenyítő mozgalmat.

kf.

— **Primitia.** Midőn a m. junius hóban szüloim látogatására Udvarhelymegyében jártam, említett hó 19-én egy gyönyörű szép, szívet megható, lelket emelő magasztos ünnepélynek valék szemtanuja. Én messze, távol vidékről csak úgy esetlegesen voltam jelen az említett ünnepélyen, s ép azért annak a nyíltanosság terére való hozatalát is szintén az ott megjelent avatottabb kezekről reméltem, de minthogy ez még eddig nem történt meg, bátor vagyok a szóban levő magasztos ünnepélyről megemlékezni.

Ftdő Lőrincz János a szt. Fer. minorita rendjének nagyreményű új áldozára, Sztegyházás-Oláshfalunak derék szülojtje mutatá be az egék urának első zsenge szt. mise-

áldozatát. Pont tíz órakor az „Uram hiszlek és reménylek“ szent eneknek melodikus árja között vonultunk be a templomba, hol nt. Bodó Albert Kápolnás-Olahfalu szeretetreméltó plebánusának vezetése mellett először végző új áldozárunk a seregek ura Istenét közénk lehozó magasztos ténkedését Evangelium után nt. Ráduly Lajos pleb. ur ékes, elragadó, magasröptű beszédben fejtegette a papság magasztos hivatását, köteimeit a szenvedő, bűnös emberiségre nézve megható példákban szemléltetvén a papság, különösen a lelkészek önteláldozó áldásos működését. Szt. mise végeztével a helybeli pleb. nt. Imre Károly ur saját ur asztaláról dus ebédet adott a primitiáns tiszteletére megjelent nagyszámu kedves hívei és hivatalos vidéki vendégeinek. S mi természetesebb, hogy már mindjárt a 3-ik fogásnál megkezdődött a szellemes toasztok árja. Nt. Ráduly Lajos pleb. ur rövid, de velős és meleg szavakban éltette az ujmisést. A primitiáns pedig érzékeny szavakban tolmácsolta dr. Szamassa József egri érsek őnmíga iránti háláját, ki pappá szenteltetése által őt az áldozárok díszes sorába iktatni méltóztatott. Ezek után a toasztok egész láncolata következett, melyekben nt. Ráduly Lajos, Bodó Albert, Imre Károly urakon kívül, kik többször is részesültek ezen kitüntetésben, fel lett köszöntve a t. vendégkoszorúnak minden egyes tagja. Ebéd után eltávozáink a nemes házi gazda dus asztalától szt. örömmel üdvözölvén az ujmisés áldozárt, de egyszersmint mindenkinek szeméből lehete olvasni azon őszinte kívánatot, hogy adjon az Isten több ily örömmünnepleyt Sztegyházas Oláhfa unak, melyben most a laukadatlan szorgalom ülte diadalát.

Egy jelenvolt.

— **Primitiá.** Folyó hó augusztus 9-én egy ritka ünnepélynek volt tanuja Baróth nemes községe. E nap mutatá be ugyanis községünk szülöttje, nagyreményű új papja, t. Agoston Lajos ur első zszenge szt. Miseáldozatát a Mindehathatónak, melyen az újítás, buzgó hívek közül, valamint mindig, ugy főképpen ma, főltöte nagy számmal jelentek meg. A templomba történt imposáns bevonulás után oltárhoz lépett az Ur fölkennt fiatal bajnoka s a „Veni Sancte“ eléneklése után megkezdődött a zszenge áldozat a brassói főesperes mltsgs és ftdő Möller Ede apát ur szelid atyai vezetése mellett. Evangelium után szószék-re lépett községünk derék szülöttje, az új misés rokona, nt. Pál Antal gymn. tanár ur, s midőn ismeretes ékesszólásával beszélt a papság érdemeiről s főkép egy jó papnak áldásos működéséről, mindnyájunk szeme könyben uszott áldva a jó Istent, ki számunkra a papságot alapítá. Szent mise végeztével a szülői házhoz, az új pap esinos terítékű asztalához távozáink, hol az ebédet számos szebbnél szebb felköszöntők fűszereztek. Nevezetesen nt. Vince István pleb. ur mltsgs. és ft. Möller Ede apát urra, mlts és ft. Möller Ede apát ur a primitiánsra, a primitiáns nmltsus ft. Lönhart Ferenczre, Erdély kegyelmei főpásztorára, tkts Morik Lajos ur az örömszülőkre, nt. Vincze István pleb. ur az oltárányára és vele együtt kedves férjére, templomunk nagy maecenására Dánér István urra stb. stb. emeltek poharat. A többi toasztokat rövidség okkért mellőzöm. Miután ily kedélyesen lejárt az ebéd, eloszlánk. De azért szívem mélyéből kívánom az Isten bő áldását és kegyelmét ugy a fiatal áldozárra, — mint községünk minden egyes tagjára. Baróth, 85. 15/8.

Egy jelenvolt.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Király ő felsége** születés napjának előestéjén a vár és város fényesen volt kivilágítva és lobogókkal feldíszítve. A városi tüzoltó egylet zenekara előadásaival késő estig emelte a polgárság lelkesedését. Másnap reggel a vár sánczairól ágyulövések jelezték a nap jelentőségét. Kilencz óra felé vonult fel a tüzoltói kar zenejével a székesegyházba, hol Barts Ferencz nagyprépost ur ő nagysága díszes segédlet mellett celebrálta a szent misét. A kir. törvényszék, a katonai hatóság, a városi tanács, a képviselő testület, adó- és illetékkiszabási hivatalok, a papság stb. az ájtatos néppel együttesen vettek részt a szent misén s mindenik kérte az egek urát, hogy áldja és tartsa meg sokáig a mi szeretve szeretett királyunkat. — F. hó 20-án a nagy nemzeti ünnepet, Szent István napját hasonló ünnepélyességgel ültük meg. Az előestén a r. k. lakosok és még más vallásuak is világitottak. Szent István napján a szent mise után Nt. Butyka Sándor püspöki iktató mondott beszédet Szent István életéből kiragadván egy néhány szebb jelenetet.

— **Hálaköszönet.** Csernátfalusi lakos tekintetes Filk Ernőné és ugyanodavaló Karácsoni Miklósné uraszonyok, szívök vallásos buzgalmatól indítatva, szivesek voltak — felszerelés tekintetében oly sok mindent nélkülöző szegény templomunknak — egy értékes oltárszönyvet — ugyszintén tkts. Thal András urnő egy pár díszes ámpolnát — ajándékozni. — E sziveségökért fogadják a fennirt urasszonyok a nyilvánosság terén is hálás köszönetünk őszinte nyilvánítását. Az ur Isten, kinek házáat e szép ajándékokkal ékesíteni óhajtották, mennyei tárházából nekik százzszorosan fizesse vissza. — Türkös 1885. augusztus hó 18.

Gál Mihály, kántortanító.

— **Pályázat.** A hátszegi r. k. leányiskola tanítónői állomás betöltésére pályázat hirdettek. Jövedelme: 300 frt. fizetés, szabad szállás és fűtés; zongoratanításért külön díjazásban részesül. Az állomás egy évre töltetik be, ugy, hogy a kinevezett tanítónő esetleg 1886. augusztus 1-ig állomását megtartandja. Pályázhatnak tanképesített tanítónők, kik kérésüket f. év augusztus hó 25-ig aulirothoz beküldeni tartoznak Hátszeg, 1885. aug. 10-én **Weber Béla,** s. k. esp. pleb. és iskolai igazgató.

— Sz. 40.—1885. **Pályázat.** Az atyhái rom. kath. iskolához egy rom. kath. hitanítói állomásra pályázat hirdettek. — Évi fizetési járandósága. 1. A község pénztárából részletfizetés mellett 200 frt o. é. 2. Failletmény címen ugyan onnan 20 frt. o. é. 3. Két egészséges szobából szabad lakás, alatta jó pincze a tanterem szomszédságában. 4. Egy kis vereményes és egy kis gyümölcsös kert használható állapotban. 5. Van udvar, disznó ól, csür és marhatartásra istálló. A pályázni kívánók a fiak rendes vezetésén kívül szükség esetén kötelesek orgonálni, vasár és ünnepnapon szent olvasót mondani a templomban, — jártásoknak kell lenniök az egyházi templomi szertartásokban, — a neta-láni eddigi alkalmaztatásukról bizonyítvánnyal, és a szükséges folyamodványi okmányokkal felszerelt folyamodásaikat f. év szeptember 20-ig az atyhái rom. kath. iskolaszékhöz beadni kéretnek. Atyha, 1885. augusztus 16. **Vitális Károly** s. k. iskolaszéki elnök.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, Dr. SZUCHY BÉLA, STRAUBERT ÖDON, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott a püsp. lyc nyomda gyorsajtóján Gyulafehérvárrt.